

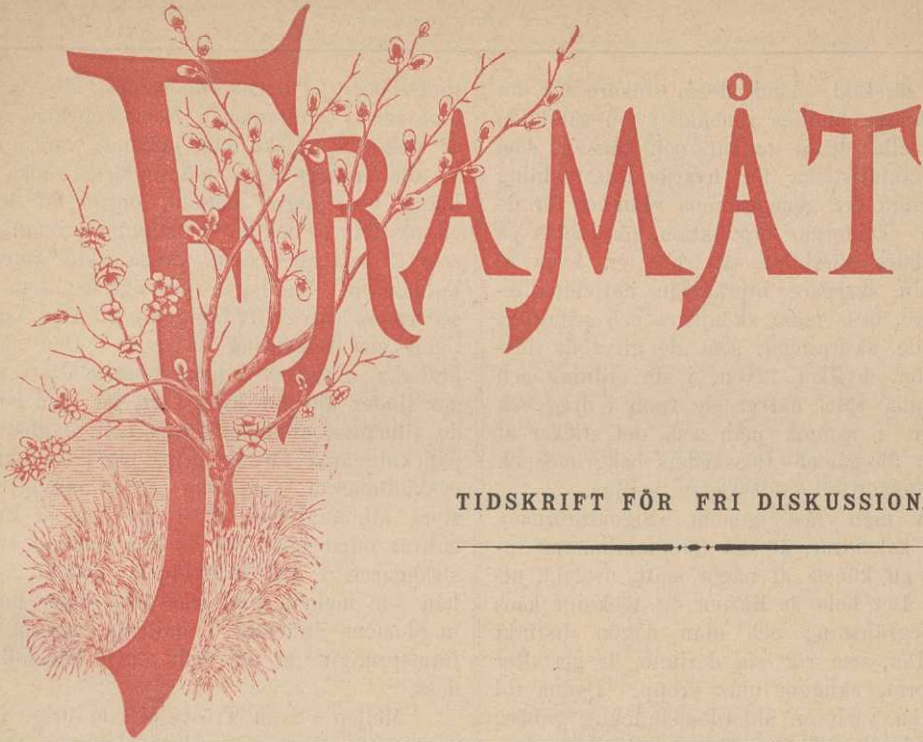

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMMÅT

TIDSKRIFT FÖR FRI DISKUSSION.

Döm ingen ohörd. ☉ Genom skäl och motskäl bildas öfvertygelser. ☉ Fri talan.

N:o 5.

Ansvarig utgifvare och
redaktör:
Alma Breinholm-Åkermark.

1 Mars

Pris: Kr. 3,50 pr år.
Tredje årgången.

1888.

Nio och Sju Signaturer.

Anteckningar i marginalen

af

Ola Hansson.

»Sånger och berättelser af Nio Signaturer» utkommo 1863, innehållande bidrag af C—er (C. Eichorn), Daniel (Ernst Björck), Edvard (Edv. Bäckström), Fjalar (Carl Ludv. Östergren), K. (Daniel Klockhoff), Kuno (C. D. af Wirsén), Pelle (N. P. Ödman), Sven Tröst (Carl Snoilsky) och W—r (Pontus Wikner). Denna samling efterföljdes tvenne år senare af en andra: »Sånger och berättelser af Sju Signaturer». Af den förra kalenderns medarbetare saknas märkena C—er, Kuno, Pelle och W—r, hvaremot tvenne nya framträda, neml. Finn (P. A. Gödecke) och Sigurd Slembe (Centervall).

Dessa tvenne kalendrar representera ett tidsskede i vår literaturs historia. De innehålla bidrag af de män, som under 60-talet verkade på det skönliterära området här

hemma. Det är dåtidens »unga Sverige», som i dem stämt möte, en ny generation, som i diktens form gifvit uttryck åt samtidsens andliga innehåll. Det kan därför ega sitt stora intresse att se till, hvilket detta innehåll är och hurudan den konstnärliga iklädnaden, med ett ord, hvad nytt denna börjande literatur-rigtning bjuder på. Literaturen är tiden i klart och öfversigtligt sammandrag; allt, som spridt och i omedvetet dunkel rör sig inom ett folk under ett visst tidsskede, springer i diktarnes verk tillhoppa som glasbitarne i ett kaleidoskop, spirar upp i ljuset och dagen hos de andar, som intuitivt skådat tidevarfvets och släktets innersta egendomlighet i dess hjertpunkt. I diktningen breder sig tidsskedet ut för ögat som ett landskap från utsigtshöjden. Och hos

hvarje särskild bland dessa tolkare får det gemensamma andliga innehållet sin särskilda nyans; alla dessa tankar och känslor, som äro karaktäristiska för hvarje tidsafdelning och utgöra det gemensamma råmnet för de samtida skaldernas produktion, förarbetas på ett alldeles särskildt sätt hos en hvar af dem. Ju skarpare utpräglade individualiteterna äro, dess mera skönjbara och påtagliga blifva de skiftningar, som de gifva åt tidsinnehållet, hvilket äfven, i sin ordning och på samma sätt, häfver sig fram i drag och konturer, i samma mån som det sticker af mot det föregående tidsskedets bakgrund och i det efterföljande tidsskedets solljus.

Då man läst igenom »Signaturernas» tvenne kalendrar, är det första allmänna intrycket en känsla af något matt, urblekt, utspäddt. Det hela är liksom ett töcknigt kaos utan begränsning och utan någon distinkt bild. Det, som rör sig derinne, är gestalter utan form, skuggor utan kropp. Denna tid måste ha varit en ålderdomsbräcklig gubbe; det blod, som flyter trögt och tjockt i dess ådror, är icke ynglingens. Dessa anleten, hvilkas drag vi söka frammana för oss, äro suddiga som en dålig kopia och triviala som en godtköpsplansch. Allt hvad man längtar efter i en tids diktning: nytt innehåll i ny form, spår af naturens väldiga framåt, klangen af mensklighetens utvecklingslust, personligheten i diktningen, — allt detta saknar man.

Med ett stort undantag.

Redan i »Nio Signaturers» kalender finnas dikter af *Carl Snoilsky*, i hvilka toner äro anslagna och ämnen behandlade, som bjert afsticka mot häftets öfriga slentrianmessiga form och jolmiga innehåll. Visserligen röjer en sådan dikt som »På Polens graf», att skalden ännu befinner sig i utvecklingsåren: den är *endast* indignation, till och med en i sitt uttryck temligen naiv indignation. Men det är dock ett varmt och manligt sinne i denna ljungande protest mot en upprörande våldshandling, föröfvad mot ett helt folk, och redan detta verkar så godt som ett vårregn i det myckna kvalmet. Dessutom rymmer samlingen poem af *Snoilsky*, i hvilka det friskt personliga slår mot oss med doften af en daggig sommarmorgon, om också ännu höljdt i dennas luftiga dimmor: den stämningsmättade »Sommarregn», »Magdalena» och »På Polens dag».

I »Sju Signaturers» kalender ha denna diktningens knoppar slagit ut i blommor: »Inled-

ningssång», »Palatset Mocenigo», »Neros gylene hus», »Jultankar i Rom» och flera andra af dessa rytmiska och målände versar, som vi alla minnas och som ännu förmå väcka genklang hos yngre släkten, därför att det är en ny tids lif och en sjelfständig personlighet, som är lefvande i dem. Dessa dikter beteckna kulmen af *Snoilskys* produktion; han har sedermera icke skrivit någonting bättre, näppeligen ens någonting så godt. Den »demokratiska klangen» i hans senaste diktsamlingar ljuder allt för matt i en tid, som lemnat de allmänna uppmaningarna och de abstrakta påpekningarna för att gripa tag i de faktiska enskildheterna och som redan skiftat den stora allmänningen ut i stycken, af hvilka enhvar odlar sitt; och då han stundom anslår strängarne i sitt individuella sjäslif, spelar han en melodi, som icke ofta sätter nutidsungdomens innersta i dallring, emedan den framsprungit ur ett helt annat känslolif än dess.

Mellan »Sven Tröst» och de öfriga »Signaturerna» ligger ett stort afstånd. Det är på samma sätt som då man på konstutställningen kommer från mästarens duk till hrr X:s och Y:s ömkliga dilettantnips.

Prosabidragen särskildt tåla icke vid någon närmare skärskådning. Stälda mellan *Almquists* och *Orvar Odds* prosa å ena sidan samt *August Strindbergs* å den andra, taga de sig ut ungefär som ett vanligt krukmakarekäril mellan tvenne konstnärligt utarbetade vaser.

N. P. Ödman försöker sig i den humoristiska genren med en uppsats: »Min första Condition. Några penndrag ur verkligheten», hvilken möjligen kan roa skolgossar och bodmanseller, men som i sin uppkonstruerade och fadda komik är allt annat än rolig. Man återfinner allt för litet af det verkliga livvets humor i dessa en skolpojkes missöden såsom informator.

Eichorn meddelar tvenne artiklar: »Två blad ur en gammal mans dagbok» samt »Blott en solstråle, Saga». Den första utgöres af anteckningar af en person, som vid två särskilda tillfällen äsatt *Kotzebues* skådespel, »Die Kreuzfahrer», första gången på en Berliner-teater på 1800-talet, andra gången på en Stockholms-scen ett halfsekel senare. Det olika mottagande från publikens sida, som pjesen rönte, och det skiljaktiga intryck, som densamma utöfvade på dagboksantecknaren, användes i syftemål att ådagalägga, hurusom

det, som är andens ljus och värme för släktet för i dag, lemnar släktet för i morgon kallt. Dagboken har en religiös slutkläm med en synnerligen nätt sensmoral; och hvad det var i Kotzebues skådespel, som gjorde så utomordentligt starkt intryck på samtiden, derom lemnas ingen upplysning.

Den andra artikeln är en skildring af ett människolif, framställt i natursymbolik efter det gamla välkända receptet, och hållen i en ton af äcklig sentimentalitet. En solstråle ger sig ut på promenad (lifsvandringen) på morgonkvisten. Först aftorkar han »blommornas tårar» (d. v. s. daggen). Omsider himmer han fram till en ros, med hvilken han knyter en intimare kärleksförbindelse, till dess en fjärl slår honom ur brädet. »Icke begrep rosen, att det kunde ligga en mycket sannare kärlek under hans tynnad, än det låg under den andres sirliga tal. Men så var hon också af de der vanliga rosorna, som mest tycka om det, som lyser i ögonen, liksom de sjelfva». — »Men just som han (solstrålen) måste fly, varnade han några hvassa taggar, som stucko ut ur blommans stjelk; och så fick han lära sig, att ingen ros är utan törnen». Den stackars solstrålen drager sina färde med sin korg och kommer så omsider till en förgätmigej, som »blickade så blygt och oskyldigt upp med sina vackra blå ögon». — »Solstrålen — som tyckes vara synnerligen ombytlig i kärlekssaker och en veritabel Don Juan — såg på den späda blomman, såg oafvändt, kärleksfullt, brinnande. Hon läfvade, rödnade och log blygt — alldeles som en sedesam liten småstadsfröken —: hon lutade sig stilla mot honom». Men endast ett ögonblick räckte denna nya kärlek; solstrålen hade en gemen otur. »Den lilla blomman sänkte saktat sitt fagra hufvud mot jorden; hon hade visnat bort: solstrålens eldkyss hade förbränt hennes väsen». Solstrålen blir ledsen och söker sällskap med andra solstrålar; men antingen äro dessa för »präktiga ljus» eller också kunna de icke förstå honom. Då slår solstrålen sig på rent praktiska göromål; han tager tvärt itu med att uttorka ett kärr. Grodor och andra dypörens invånare spruta smuts på honom och okväda honom; men han fullföljer trots alla dessa mindre behagliga omständigheter pligttroget sitt arbete. Fram mot kvällningen tager solstrålen en allmän öfverblick öfver sin lifsgering. Träsket ligger der dygt som förr, men tillika glänsar det fram en stor grön

fläck, som är solstrålens verk. Trädgården der bakom väcker till lif hos honom både ljufva och sorgliga minnen. »Han såg än längre, mot höjden. Der stod solen nära vid synkretsens rand och belyste allt, fast med mildrad glans. Hur herrlig och tröstefull syntes hon honom ej! Och han hade ock sin del i hennes storhet. Men han ödmjukade sig på samma gång, när han betänkte, att han blott var en den allra ringaste af hennes strålar, hon, som utsändt millioner millioner i årtusenden. Nu drog hon honom till sig, liksom det först var hon, som dref honom framåt. Han längtade tillbaka till sitt ursprung, sitt glömda fädernesland; men ännu hade han icke kraft att svinga sig uppåt». Till slut förirrar han sig in på en kyrkogård, hvarest just försiggår en begrafning, samt placerar sig på kistans plåt med den dödes namn. »Kom, kom, sade klockorna, och han för mot himmelen: ty nu var han stark och fri och fick vända igen till solen, till sitt efterlängtrade hemland».

Ännu sämre intryck gör den egentliga novellafdelningen; den konstnärliga omogenheten och teknikens klumpighet framträda häri synnerligen starkt, framför allt om man mäter med modernt mått.

Daniel Klockhoff's nutidsskiss »Sommarstycke» är en sötaktig och »lavet» kärleksidyll med en trivial intrig och ett naivt otympligt framställningssätt samt utan en tillstymmelse till karaktärsteckning. Det episka elementet förflygtigas i lyrik, och den rent af parodiska verkan af det förra neutraliseras på många ställen af den Klockhoffska lyrikens värme och stämningsinnerlighet. Det är ett barn, som behandlat detta motiv, men ett skärt, svärmiskt och känslorent barn.

Kalendrarnas öfriga trenne prosabidrag äro »historiska noveller». Det rent historiska är emellertid så vårdslösadt och så undanskyndt af författarens egna personliga inlägg, att man icke ser någonting alls af de förutgångna släktenas egendomliga lif, utan med alla sina tankar drages hän till utfunderandet af, hvad hrr författare velat säga med berättelserna. Det är icke fråga om att konstnärligt framställa ett tidsskedes tanke- och känslolif eller att åskådligt återgifva dess fysionomi; man gör endast bekantskap med en diktare, som använder historiens stora moment till att symboliskt framställa sin egen personliga lifsåskådning; en spekulativ dogm, en allmänt moralisk maxim, en på kulturhistoriska

fakta grundad sentens. Dessa författare stå i rent historisk sanning ungefär lika mycket under Walter Scott, som denne under »Marie Grubbes» diktare och författaren till »Salambô».

Pontus Wikners »Philosophens morgondrömmar» är en spekulativt-filosofisk afhandling i en löst påhängd historisk kostym. Det är icke individuellt utpenslade figurer, som här framställas, utan allmänna typer, abstrakta personifikationer af egenskaper, döda mannequiner, viljelösa pjäser på ett schackbräde, hvilka förf. flyttar efter en förut lagd plan. Det är icke något individuellt själslif, som utvecklar sig fritt i lifvets egen fyllighet, utan ett allmänt torrt schema, som förf. låter berättelsens hjeltar ifylla med sin utveckling. Ingen psykologi och ingen historia; endast en stel och metodisk framställning af de dogmatiskt tillsnörda och schematiskt sammanfogade hufvudstadier, hvilka författarens egen lifsåskådning genomgått. Men man varsnar i denna lilla uppsats — liksom i signaturen W—rs andra bidrag, poemet »Kyrkan i skogen» — den ärlige sanningssökaren, och man skönjer redan här de dunkla konturerna af Pontus Wikners klara och skarpa ande samt sköna och rena prosastil.

Centervalls »Pythias» och *Gödeckes* »En bilderstrid» ansluta sig, såsom »historiska noveller», mycket nära till Wikners uppsats. De äro icke objektiva tidsmålningar, utan subjektiva resonemang. Ämnet i »Pythias» är ett dubbelt: dels det gamla temat om tro och kärlek, behandladt utan en tillstymmelse till psykologisk nyansering i de uppkommande konflikterna, dels det omtuggade kapitlet om striden mellan den tyngande antiken och den af sekter vanställda men innerst lifskraftiga kristendomen, denna väldiga historiska tragedi, hvilken emellertid författaren icke lyckats afvinna några nya sidor, utan tvärtom gjort så platt och liten som ett hvardagsmissöde. I »En bilderstrid» är en otrolig naivitet det genomgående grunddraget; man stundom känner sig rent af generad under läsningen. Af synnerligt intresse är det sista kapitlet, som har till öfverskrift »Försoning», och som erbjuder ett säkerligen alldeles enastående typiskt prof på det så mycket omordade »försonande draget» i dikten. Allting slutar så förunderligt väl och harmoniskt, att man nästan förundrar sig öfver, att icke den blinde presten blir seende igen, innan berättelsen är till ända, samt rent af känner sig en smula besviken, när så icke sker.

Det värdefullaste i »Signaturernas» kalendarer faller inom den rena lyrikens område. Näst Snoilsky är säkerligen *Daniel Klockhoff* den gedignaste konstnärliga kraften, och Klockhoff är uteslutande lyriker. Då han ger sig in på berättelsens område, såsom i den förut omnämnda idyllen »Sommarstyeke» och i dikteykeln »Små figurer» — hvilken verkar parodiskt genom kontrasten mellan det moderna ämnet och en form som starkt påminner om Runebergs öfversättningar af serbiska folkvisor —, är det blott och bart den lyriska finheten, som emellanåt kommer oss att glömma den episka klumpigheten. Visserligen finnes i Klockhoffs lyrik åtskilligt mekaniskt hopkonstrueradt, slisktigt sött och slentrianmessigt matt; men hans bästa alster visa, att denne man satt inne med stora och rika krafter, hvilka endast kräfde tiden och gunstiga förhållanden för att slå ut i en skär diktning. Det är en personlighets anletsdrag, som framskynta, en människa, som kände djupt och fint, och som kunde forma sina känslor i en diktningens drägt efter eget snitt. Klockhoffs konst är stämmingsinnerligheten i hvardagsdrägt. Skalden analyserar icke upp den särskilda känslan, men dikten återger den i ouplöst form, i en stämning, lika underligt gåtfullt sammansatt som lifvets egen.

Centervall är synnerligen ojemn i sin produktion. Hans versar kunna ega både färgglöd och rytmiskt väljud såsom i den måleriska interiören »Skymningsfantasi». Understundom är denna ojemnhet märkbar i en och samma dikt; det fina och originella glimmar fram midt i den mest malplacerade gudsnådighet eller den faddaste schablon, såsom i »Söndagsfrid» och »Qvällsdager» samt i »Idyllion», hvaraf de tvenne första afdelningarna äro all verdens prosa på meter och rim. N:o 1 har intet annat innehåll än en mångfaldigt varierad försäkran om, att *han* aldrig skall glömma *henne*, och n:o 2 skildrar en tarflig kurtis: hans fadda fraser och hennes tillgjorda, äckliga blyghet.

Fjalar är typisk för sin tid framför allt deri, att han förstår använda fraserna på sådant sätt, att en mindre uppmärksam läsare lätt blir duperad af hans versar. Går man till botten, skall man dock med lätthet finna, att hans diktning i allmänhet är ett deklamatoriskt virrvarr utan helgjuten stämning eller distinkt åskådighet. Hans dikter äro icke något helt, vare sig som själsmålning

eller landskapsteckning, och då han, såsom i »Midsommarscen» och »Afskedsfesten», upptager en demokratisk tanke, är det hvarken med djup eller allvar. Denna demokratism ger sig icke utslag i en diktning, som är *handling*; den tager sig bra ut i poesi, det är det hela. Då Fjalar emellanåt, såsom i »Det omöjliga», funnit ett godt motiv och lyckats återgifva detta psykologiskt riktigt, afkyles man af en klumpig konstnärlig utformning; och hur föga han lyckats frigöra sig från det allmänna jolmet, framgår bäst af en sådan dikt som »Sparfvens dröm», hvori han låter en sparfunges känslolif symbolisera en människas. Här som så ofta annars känna vi nog igen sjelfva känslan, men det uttryck, den fått, lemnar oss kalla.

Det mest påtagliga i *Bäckströms* bidrag är *rutinen*. Visserligen händer det, särskildt i »Sju Signaturers» kalender, att icke ens denna rutin kan kasta skynke öfver ihålligheten, exempelvis i »Vid en ung flickas graf», begrafningsversar af dussinslaget, sådana som hvarje skolpojke kan skriva, eller i »Långt bort», en kall deklamationspoesi, kärleksutgjutelser, som all världen producerar; men å andra sidan äro åtskilliga af hans små dikter ganska fint tournerade (»Sagorna»), äfvensom hans rutin är så pass uppöfvad, att han ganska händigt kan träffa grundtonen i en stämning.

Om *C. D. af Wirséns* opus är icke mycket att säga. I »Aning» har han kokat en poetisk mager soppa öfver den heliga treenigheten »det sanna, goda och sköna», och han har den tvetydiga äran af att i »Jag ser ett hem» ha framställt sin generations tomma lifsideal. Den förutvarande dunkla tränaden, den tysta sorg, som förut låg i hans inre, de oförstådda kvalen, som anden kände, när idealet skymdes för hans häg, — allt detta säger skalden nu farväl. Ty nu ser han ett hem, en hydda bland gröna björkar vid en vik; vidare en skön kvinna, som lutar sitt hufvud mot hans bröst; de begge stående på tröskeln i samfäld bön, o. s. v. Det är ungdomens »Sturm und Drang» med en religiös idyll till afslutning.

Återstår *Ernst Björck*. Det har synt mig så mycket lämpligare att gömma honom till sist, som han tyckes mig alltigenom vara en synnerligen typisk representant för signaturerna. En resumé af hans bidrag torde göra alla kommentarer öfverflödiga.

»Daniel» uppträder i de båda kalendrarna med tre diktcyklar, noveller på vers.

Den första heter »Ett minne» och består af trenne särskilda afdelningar. N:o 1: han (12 år) och hon (11 år) mötas på en bal, under hvilken de knyta en kärleksförbindelse. Han åker samman med henne hem på natten, hvarvid han omfamnar henne och kysser henne och i det hela betar sig på ett sådant sätt, att skissen säkerligen skulle stämplats som i högsta grad osedlig, om den skrivits af en »realistisk» författare i våra dagar. N:o 2: den påbörjade kärlekshistorien fortsättes vid den resp. åldern af 14 och 13 år, då *han* på hemfärden från gymnasium efter slutad termin passerar *hennes* födelsestad just vid det tillfälle, då hennes mor begravdes. Härvid inträffar det ekivoqua, att han efter den högtidliga aktens slut följer henne upp på hennes kammare, hvarest hon inslumrar i hans armar. N:o 3: scenen är en »hydda, som i dalen står, allt under gröna lindar». Den unge mannen upptäcker der i närheten en grafsten med *hennes* namn. Vid detta tillfälle inträffar den underbara och omotiveerade händelsen, att hans bättre människa, som under tidernas lopp af öbekanta orsaker afsomnat, återuppstår från de döda. Nu skall hela hans lif blifva en förberedelse till att en dag möta henne, der solen ej går neder. Nu står hon som en sjuttonårig ros inne i himlens gårdar. De skola träffas en gång på barnens stora bal hos Gud med barnlig fröjd och gamman.

»Till dess, till dess försmår ej du

Hvad på din grift jag ristat nu».

Den likaledes versifierade novellen »En målning» är en ganska finurlig schackupp-gift. Människorna äro abstrakta, personifierade lifsåskådningar, hvilka författaren låter figurera mot hvarandra enligt expositions- och kompositions-lagar, som nog kunna ha alla möjliga goda egenskaper, utom den att vara naturliga. Albert — en bastard af konstnärsgry och religiositet — älskar, på ett psykologiskt oförklaradt sätt, tvenne kvinnor: Bertha = den fäfanliga ärelystnaden, och Betty = den nordiska husligheten. Albert = konstnären är förlofvad med Bertha = fäfan, men Albert = presten, får på något sätt öfvertaget öfver andra halfvan, slår upp med Fäfan och gifter sig med Husligheten. Afslutningen utgöres — naturligtvis — af en storartad försoningsscen: Bertha, som redan hunnit bli gift och bli enka, uppsöker det

unga paret, hvarvid det ätes och drickes väldeliga, samt köper en villa i grannskapet. De trenne personerna-egenskaperna sitta på en veranda, medan de tvenne barnen leka i trädgården. Som lyckligtvis Alberts och Bettys barn är en gosse och Berthas en flicka, kan man med temlig säkerhet antaga, att de framdeles komma att tillsammans ingå i det heliga äkta ståndet, hvilket äfven passar synnerligen väl i stycke med den väl-signade konstnärliga försoningen.

»En gammal historia» i de Sjus kalender är ett slags tendensdiktning utan verklig-hetens dager eller lifvets egen nyansering.

* * *

Det tidsskede, som »Signaturernas» kalender i literärt hänseende representera, är såsom påvisadt matt och utan lifskraft. Det har samma sjukliga färg som sädesstrået på vattensjuk jord; det visar samma förkrympta skapnad som ett skott mellan tvenne rotstarka och lummiga träd, hvilket i brist på sol eller regn stannat i växten; det eger en unken, osund atmosfär, hvori lifvets helsa tynar.

Det var en reaktionens tid, hvarur epigonerna framväxte som svampar.

I vår sköna literaturs historia är dessa mäns betydelse ringa. Somlige af dem, såsom Klockhoff, dogo vid unga år, innan möjligheterna hunnit utveckla sig; andra, såsom Wikner, lemnade poesien för att egna sig åt vetenskapen; åter andra, såsom Wirsén, ha tidigt snört anden i reaktionära dogmer och blifvit framåtskridandets dödsfiender. En enda, den störste af dem alla, Carl Snoilsky, har sökt inympa på sin diktning en telning af det nya frihetsträdet, men hittills har han icke förmått annat än försäkra sig vara demokrat, uttrycka sin längtan efter att bli en folklig diktare och uppmana oss andre att trycka arbetarens valkiga hand, innan det blir för sent. Men det är icke detta, som behöfver sägas, ty sådant veta och känna vi alla förut. Den sociala diktning, som vår tid och framtiden skall kunna älska, måste vara en sådan, som ger uppslag till positiva och radikala samhällliga omgestaltningar. Den liberalism, som, klädd i frasernas grannlåtstrasor, på gator och torg skroderar om humanitära reformer, men förstummas, så snart ett finger lyftes till handling; den frisinthet, som entusiasmeras öfver nydaningarna i hottentottsamhällena, men ängsligt

drager sig undan, då någon tager i tu med samma saker här hemma; den doktrinära ande, som förhårdnar sinnena, förslappar deras känslighet, gör dem oemottagliga för allt, som icke är traditionellt i tanke och form, och som gör den innerligt förstående sympatien för *allt* menskligt så erbarmligt trång och snäf; allt detta, som beherskar vår svenska press, är ett arf från »Signaturernas» tid, de tomma flosklernas och den handlingsskygga viljelöshetens dagar, då ungdomen vid punschglasen ordade så mycket om begreppen, att den glömde realiteterna.

Referat ur lifvet.

Af

Ossian Limborg.

I.

Han hade alltid önskat sig en öm, känslig hustru, men hade hittills ej lyckats träffa någon kvinna, som kunde uppfylla hans fordringar. Han hade erhållit befördran, hade blifvit kassör och var nu näst chefen den främste på kontoret. Lönevilkoren hade blifvit högre, och han kunde när som helst sätta eget bo, en kär och af honom länge närd önskan.

Och så träffade han en dag henne, som han länge sökt, henne, som han trodde sig kunna älska högre än någon annan, den enda, som skulle kunna göra honom lycklig. Hon var ung, vacker, öm och känslig, just sådan han hade tänkt sig en sann kvinna. De lärde känna hvarandra närmare och vexlade ringar.

Förlofnings tiden försvann likt en dröm, och så kom bröllopet, åtföljdt af smekmånaden, hvilken aldrig tycktes vilja taga slut. Den skulle kanske äfven ha kunnat räcka oafbrutet hela lifvet igenom, om allt fått gå sin gilla gång. Det trodde åtminstone både han och hon.

En söndagseftermiddag — det var på höstsidan och de hade varit gifta ett halfår — bar han gungstolen bort till brasan, satte sig i den och drog henne ned på sitt knä.

— Skola vi gå på någon teater i afton, min älskling? — sporde han.

— Vi ha ju sett alla pjeser, som ges i afton, Erik . . . Men, vet du hvad? . . . Vi gå till Kungsholmen och bevista frälsningsarméns föreställning.

— Du behagar drifva med mig på ett högst älskvärdt sätt. . . .

— Jag försäkrar dig, att det är min upprigtiga mening, sade hon med detta intagande, efter leendet tillkämpade komiska allvar, som var så eget för henne, och med hvilket hon hade eröfrat hans hjerta.

Han skrattade hjertligt, och så blef det beramadt, att de den aftonen skulle öfvervara frälsningsarméns sammankomst.

Efter föredragets slut, när de vandrade mot hemmet, gjorde han sig lustig öfver »soldaternas» löjliga gester, uttryck och dragter, samt förklarade med illa dold förtrytelse, att alltsammans vore väl planlagd humbug. Hon svarade honom med en värdighet, som han i början ansåg för ett lyckadt skämt, att det ej vore rätt att fälla sådana yttranden om frälsningsarmén, hvars mål utgjorde det högsta och ädlaste, en människa borde eftersträfvä. När detta hennes yttrande under samtalets gång vid flera tillfällen antog olika form, förstod han, att hon verkligen menat, hvad hon sagt. Han sökte då byta om samtalsämne. Han valde ett sådant, som kunde ge uppslag till skämt och sökte genom lustiga infall leda hennes tankar bort från det, som han uttryckte sig, »tragikomiska» föredraget. Men hans qvickheter roade henne ej längre; hon förblef tyst och oberörd af skämtet. Endast då han talade om aftonunderhållningen i frälsningsarméns lokal, lifvades hon och vaknade ur sin tankfullhet.

De inträdde förstämde i sitt trefliga hem. Hennes färdighet, hvilken fortfor hela qvällen, plågade honom olidligt. Hon var nästan fränstötande, då han kärleksfullt ville närma sig henne. Han kände en oro, som tilltog med hvarje minut, och som ej ville lemna honom. En obehagligare natt, än den som följde, kunde han ej påminna sig någon sin ha upplefvat. Han hade ej kunnat sofva, och hans hustrus sömn var till den grad orolig, att han flera gånger måste väcka henne, och då hade hon fallit i en förtviflad gråt, fällt djupa suckar och sagt sig vara evigt förtappad. Han var mycket uppskakad, då han om morgonen klädde sig, och utan att äta frukost gick han till kontoret.

* * *

Det kom en tid med sorgligt gripande scener. Hon hade blifvit »läsare», och nu tänkte hon ej på något annat än sin »själs salighet». Hon försummade sitt hus, sin man, allt, som ej på ett direkt sätt bokstafligen öfverensstämde med bibelns läror. Allt det i hennes sätt och uppförande, hvarmed hon förut gjort honom så lycklig, var nu syndigt. Hemmet blef, från att ha varit honom den käraste, mest efterlängtade tillflyktsort, ett tortyrställe. Det älskliga och poetiska i hennes väsen hade försvunnit. Den milda, undergifna kvinnan hade förvandlats till en hård, pockande prelat, som oupphörligt sökte »omvända» honom. Vid dessa omvändelseförsök gick han ut för att undvika att i uppretad sinnesstämning säga henne någon obehaglig och sårande sanning. Snart började han söka sina nöjen utomhus samt dränka ledsnaden i glaset. Hon såg det med smärta, men förändrade ej taktik, och inom kort var han en sällsynt gäst i sitt eget hem.

Han hade aldrig förebrått henne hennes »omvändelse», utan behandlat henne med mildhet; men denna omständighet egnade hon ej en enda tanke. För öfrigt skulle ingenting ha kunnat förmå henne att åter blifva »ett verdens barn». Hon ville tvärtom ej uppgifva hoppet att omsider föra honom in på den väg, hon sjelf vandrade, ej märkande, att ju mer hon ansträngde sig i detta afseende, desto längre aflägsnade hon sig från målet.

Det gick slutligen så långt, att han försummade sin tjänst och erhöll förebråelser af chefen, samt en varning att ej oftare göra sig saker till försummelse.

Dessa förebråelser, som för ett år tillbaka skulle ha sårat honom djupt i hjertat, gjorde ej nu det minsta intryck på honom. Lifvet saknade allt värde, och följaktligen var det honom fullkomligt likgiltigt, hur han uppförde sig . . . Mörker hvart han blickade, ingen ljuspunkt.

Det var en rusdig höstafton. Det snöade. Klockan var öfver sju. Han hade ej varit hemma sedan föregående dags morgon.

»När han nu kommer hem, är han väl rusig som vanligt», tänkte hon, der hon satt i gungstolen med bibeln i handen. Förfärligt, att han var sådan, men hon kunde ej hjälpa det, det var nog så Guds vilja. Hon föll på knä och bad till Gud för honom, liksom hon gjort tusen gånger förut, hon bad, att Gud ville vända hans hjerta till

sig. Hon steg upp, glad och tillfredsställd, och hoppades nu lifligare än någonsin på bönhörelse. Hon erinrade sig, att det i dag var jemt ett år sedan, hon första gången besökte frälsningsarméns föreläsningssal, och det var nu också första gången den tanken trängde sig in med magt på henne, huruvida hon handlat rätt och i öfverensstämmelse med Guds vilja genom att bryta med sin man och göra honom olycklig. Lycklig förmådde hon ej göra honom — inte numera —, och Gud ville ju ej skänka henne sitt nådiga bistånd. Hennes man hade föregående dag förhållit henne det orätta i hennes beteende.

Hon drog en djup suck. I detsamma öppnades dörren och den hon tänkte på trädde in. Det var skumt i rummet; i annat fall skulle hans bleka och förstörda utseende ha skrämt henne. Han var fullkomligt nykter.

Ditt verk är fullkomadt! — sade han i hånfull ton. — Jag är hädanefter i tillfälle att vandra på den smala och törnbeströdda vägen.

— Hvad menar du? — frågade hon förvånad och reste sig från stolen. —

Jag har mistat min plats — svarade han med dof och hotfull stämma.

Han sjönk ned i soffan. Hon stod en stund alldeles orörlig och blek vid bordet och betraktade honom med en blick, i hvilken återspeglade sig fasa, medlidande, ånger och återvaknande ömhet. Slutligen brast hon i konvulsivisk gråt och kastade sig ned vid hans fötter. —

Förlåt mig! — snyftade hon och omfamnade hans knän.

I det klart inbrytande månljuset såg han den unga kvinnans tårdränkta ansigte vändt mot sig med ett uttryck, som vittnade om, att undret hade skett. Med hennes hufvud mellan sina händer sporde han nu, om verkligen det besynnerliga deliriet ändtligen var slut.

Hennes läppar skälfdde, då hon jakande besvarade hans fråga.

Och han kysste henne liksom förr, och för första gången sedan ett år tillbaka satte hon sig i hans knä och lindade sin arm kring hans hals.

— Du skall då återgifva mig arbetslusten och göra mig lycklig? — frågade han.

Hon svarade: — Det skall bli min lifsuppgift.

Literatur.

Gut. *Led af et hverdagsliv* (fra landsmålet) af *Per Sivle*.

Alb. Cammermeyers forlag, Kristiania.

Det spores tydelig, at forfatteren står meget nær det liv, han her skildrer.

Det er fem fortællinger om norsk bygdeliv, hvilke stærkt minde om Hedenstjernas (Sigurd) skizzer »Ur svenska bondhem», og fuldtud kunne måle sig med disse.

De ere skrevne med udsøgt behag og yde en let och underholdende adspredelse.

Ny Jord. 14 Dags Skrift for Literatur, Videnskab og Kunst. Redigeret af *Carl Behrens*.

G. Hauberg & Comp.s. forlag, Kjøbenhavn.

»Ny Jord» siger i sin henvendelse til publikum, at det skal være de unges blad. Uden at gøre sig til et enkelt partis organ, vil det søge at samle yngre forfattere og videnskabsdyrkere om sig og bringe originale bidrag; endvidere har den en bestemt mission at opfylde, den, at bringe oversættelser og meddelelser fra europæisk literatur, påvise de litteraire bevægelser i landene og i det hele gøre klart, hvilke de ledende ideer ere i det åndelige liv hos de store folkeslag.

»Aller Anfang ist schwer», siger ordspøget, og Ny Jord bekræftede dette. Tidsskriftets debut var ikke så heldig, thi med ny jord forventer man naturligtvis en jordbund, som i modsætning til den gamle udpinte jord, kan kaste af sig en frisk, kraftig og nærende sæd, altså, man ventede noget livskraftigt, men indholdet i januar-dobbelt hæftet gækkede disse forventninger.

Prof. Höfding's udtalelser om vor tid og dens ungdom er såre trist.

O. Madsen's: *Ved Babylons floder* kan man næppe forstå, hvad er meningen — hinc illæ lacrymæ — og hvorfor?

Når undtages *Viggo Stuckenberg's* tvende digte (landskab og solguld) samt digtet »Aften» i »En sør fyr» af *V. Røse*, ere de poetiske bidrag ikke gode, men det er jo i almindelighed vanskeligt for aviser og tidsskrifter at få god verslitteratur. Den engelske digteren Laurence Sternes biografi af *Vald. Vedel* er behagelig skrevet. De øvrige prosabidrag ere triste og matte.

3:dje häfte er så godt som helliget Byron, hvis 100-årige födselsdag det var den 22 januar. *Alfred Ipsen* har skrevet hans biografi i et jævnt sprog. *Sophus Clausen* hyl-der ham i et begeistret digt — der såvel i kraft, som revolutionair tendens, har noget byronskt ved sig. Endvidere er der en oversat afhandling af den realistiske, naturalistiske — den vest-europæiske dekadancens digter, *Algernon Charles Swinburne*, om Byron som digter, hvori han kvikt og dristigt påstår, at Byron aldeles manglede de betingelser, som skaber den sande digter. »Han skrev aldrig fra hjertet, var fra først til sidst en skvadronneur» o. l. — »Moralsk Følelse» af *Knud Ipsen* er meget læseværdig, og det er glædeligt, at dette tredje hæfte har for- søgt at bøde på, hvad man savnede i de tvende første.

A. B—m.

Bref från Dresden.

(Till Framåt.)

Rättighet för kvinnan till högre vetenskaplig bildning och beklädande af lärda yrken fick för några dagar sedan och — så vidt jag vet — för första gången en förkämpe i en lagstiftande församling i *Tyskland*. Vid behandlingen af utgiftsposten för den offentliga undervisningen i Sachsen frågade landtdagsledamoten v. Vollmar, huruvida ej Regeringen vore sinnad taga i betraktande, om ej till universitetet i Leipzig jämte andra landets vetenskapliga läroanstalter äfven *kvinnor* borde äga tillträde.

Betecknande för den reaktionära — alla framsteg fiendtliga stämning inom landtdagen, — var det skratt och hån, som från högerns sida mötte talarens första ord. Skrattet förstumades dock, då talaren påvisade, hur i andra civiliserade länder, Frankrike, Italien, Schweiz, kvinnans rätt till vetenskaplig utbildning af lag och sed erkändes. Ja, den så ofta hörda invändningen, att kvinnans deltagande i vetenskapliga studier vid universitetet strede mot *germanernas* uppfattning af hvad som tillhörde sann kvinlighet, kunde ej ens gälla — ty hos alla germanska folk — med undantag hos Tyskarna — i England, Nordamerika, Sverige, Norge, Danmark, Finland och det

tyska Schweiz, är kvinnans rätt till delaktighet af vetenskaplig odling ej blott theoretiskt erkänd utan ock praktisk utförd.

Endast Tyskland motsätter sig hårdnackadt hvarje steg i denna riktning, och det oaktadt en stor del af befolkningen — synnerligen den kvinliga — med värme omfattat en rättvisare uppfattning af statens pligt mot sina medborgarinnor. Äfven flera framstående lärde inom landet ha yttrat sig för reformer på detta område — men allt förgäfvat. Många unga, tyska kvinnor, hvilkas lärdomsbegär ej mättats af »die höheren Töchterschulen», hafva ock lämnat sitt land för att utrikes vinna den bildning och mognad, fosterlandet vägrar dem.

Tal. framhöll alltså, hur det sannerligen nu, då i andra länder lärdomsstolar bekläddes af kvinnor, som voro en prydnad för den bildningsanstalt, de tillhörde, det ej vore för tidigt, om Tyskland ock insloge på rättvisans väg och ändtligen började tillerkänna kvinnan de rättigheter, det så länge undanhållit henne.

Ecklesiastikministern svarade på talarens interpellation, att Regeringen stode och »sannolikt allt framgent komme att stå» på den ståndpunkten, att kvinna ej må äga rätt att besöka statens högre läroanstalter, då detta »stridde mot tyska folkets åskådning om kvinnans sedliga (!) och samhällliga ställning».

Af kammarens 80 medlemmar fann interpellationen genklang hos — de 5 socialdemokratiska ledamöterna. Icke, emedan de andra medlemmarna inom kammaren vore principiellt och till hvarje pris mot kvinnans högre intellektuella utbildning; tvärtom råder såväl bland dem som inom den bildade klassen öfverhufvud i Tyskland ganska mycken sympati för kvinnans utbildande till läkare, men denna sympati är af rent platonisk art. Ingen vågar försöka förverkligandet af sin önskan, ty reaktion på alla områden trycker och förlamar sinnena, och man fruktar göra sig misshaglig på högre ort och löjlig inför spetsborgarna!

Endast arbetarepartiet i Tyskland har haft mod att i kvinnofrågan, såsom i alla andra frågor, öppet och utan förbehåll förfäktat den nyare åskådningen. Arbetarne och deras representanter äro de enda i Tyskland, som vågat fordra kvinnans likställighet med mannen äfven på det politiska området, hvilket i Tyskland af andra anses för nära vanvettigt.

Underligt är ej alltså, att arbetarepartiet äfven hos de högre klassernas kvinnor vinner allt fler och fler anhängare.

Julia v. Vollmar-Kjellberg.

Ett extra ordinarie generalmöte (d. 25 jan.) i »Norsk kvinnesagsforening».

Anledningen till detta möte var, att styrelsen önskade, det föreningens medels ett nytt styrelseval skulle angifva sin ställning till ett i styrelsen af ordföranden, fru Nielsen, framlagdt förslag om, att N. K. F. skulle afhålla ett protestmöte mot dr Nilsens uttalanden på Geijerstamska diskussionsmötet (förra hösten) i studentföreningen.

Då det kan vara af intresse för Framåts läsare att följa sedlighetsfrågan äfven i Norge (vi återgåfvu, som våra läsare minnes, förra hösten, den danska sedlighets-striden, så långt utrymnet det tillät), återge vi härmed i öfversättning *Nylændes* referat af ofvannämnda möte. Red.

»Fru Nielsen: Styrelsen hade anmodat medlemmarne om att komma samman på generalmöte till val af ny styrelse för att genom detta val afgöra, hvad som för styrelsens minoritet gälde som en principfråga af första rang. Det hade händt något, som icke hade händt, sedan N. K. F. stiftades: att kvinnor på ett offentligt möte hänåts och förnärats. På Geijerstamska mötet framträdde nämligen en man och försökte att vända förklaringen af den herskande osedligheten derhän, att allt blef till en anklagelse mot kvinnorna. Alla de otillförlitliga, obevisliga och i bästa fall ensidiga omdömen om kvinnorna, han framkom med, voro lika så många vädjanden till mäns fåfänga, råhet och brutalitet. Det föll icke tal, in annat, än att när kvinnor offentligt angripas, skulle N. K. F. offentligt försvara dem. När kvinnor smädades och hänades, skulle kvinnorna genom N. K. F. häfda sin rätt och slunga den orättvisa beskyllningen ifrån sig. Derfor hade tal, såsom ordförande sammankallat styrelsen att förhandla om ett protestmöte, på hvilket tal. — som redan angifvits i *Nylände* — ville, att alla dr Nissens otillförlitliga beskyllningar skulle tagas under behandling. Till tal. förvåning ansåg majoriteten i styrelsen, att saken icke tarvade någon protest; det, att kvinnor offentligt förnärades, anginge icke kvinnesaksföreningen. Att lemna ett dylikt offentligt uttalande otadladt, fann tal. vara en pligtförsummelse af N. K. F. och begärde därför antingen att få utgå ur styrelsen, eller att få medlemmarnes medhåll i, att de delade hennes uppfattning om, hvad som var en kvinnesaksföreningens första pligt, så att man visste, hvad man för framtiden hade att rätta sig efter. De små praktiska saker, hvilka N. K. F. lyckades genomföra, kunde vara bra nog, *men att erföra opinionen, att höja kvinnorna i mannens ömdöme och rycka kvinnorna ur deras slöhet och slapphet genom att styrka deras själfhänska*, var i tals

ögon oändligt mycket viktigare. Och det hade icke gifvits en så god anledning att göra detta, sedan N. K. F. bildades, som just nu — och så ville icke styrelsen. Fienden var för föraktlig, tyckte män. Tal. hade aldrig hört, att man fick välja sina fiender: fina, nätta, civiliserade motståndare voro onekligen behagligare än råa och underlägsna — men voro de alla motståndare, finge man väl också kämpa mot alla. Och om N. K. F. trodde, att bohømer icke voro motståndare, hvars åsigt N. K. F. å kvinnornas vägnar just borde söka af alla krafter bekämpa, så tog man fel. Tal. menade naturligtvis icke, att möte skulle hållas nu så långt efteråt; men man skulle genast ha gjort det. Agitationsmöten är nästan det enda medel i våra dagar, hvarmed man förmår genomdrifva något. Men styrelsens majoritet ansåg, att ingenting skulle ha utträttats för kvinnornas sak med ett protestmöte.

Tal. ville då fråga: hade offentliga uttalanden och diskussioner, offentliga möten och sammankomster intet resultat, ingen betydelse? Trodde styrelsen verkligen, att det G:ska mötet icke hade någon betydelse, icke skadade kvinnornas sak hos många af de närvarande, i synnerhet i de unga männens ömdöme? Det kunna väl endast de våga påstå, hvilka icke voro närvarande. Och så vågade man verkligen säga, att ett protestmöte, der lögnen påvisades, påståendena behandlades som de förtjenade, anklagelserna afvisades med den värdighet och kraft, som endast medvetandet om en god sak skänker; att det icke skulle utträtta något för kvinnornas sak? Det var i tal. ögon en sorglig kortsynthet, för hvad betydelse andliga ting hafva, om någon vågade påstå det. I alla händelser ville tal., om det var kvinnesaksföreningens mening, att den icke borde blanda sig i andliga spörsmål, när de direkt anginge kvinnornas sak, att den icke skulle bry sig om andra fiender än dem, hvilka man fann vara *värdiga* motståndare, ha lof att utgå ur styrelsen, ty då ansåg tal., att N. K. F. försummade sin viktigaste pligt — och den kunde sedan så mycket som helst syssla med småting, något genomgripande för kvinnornas sak kom den icke att utträtta.

Dr. E. Bull var öfvertygad om, att alla eller åtminstone de flesta af de närvarande, likasom han själf, hyste en varm sympati för fru Nielsen i hennes indignation öfver, hvad som förekommit på Geijerstamska diskussionsmötet; så mycket obehagligare var det för honom i afton att stå som hennes motståndare. Under den tid, han hade haft den äran att samverka med fru Nielsen i kvinnesaksföreningens styrelse, hade han lärt att uppskatta hennes sällsynna duglighet och ädla personlighet; såvida han kunde erinra, hade det aldrig förr varit någon väsentlig meningsskiljaktighet dem emellan, och han beklagade därför högeligen, att fru Nielsen gjort den sak, som skulle afhandlas i afton, till en kabinettfråga på så sätt, att hon ansåg sig ej kunna sitta kvar i styrelsen tillsammans med dem, hvilka icke i denna punkt delade hennes uppfattning. Han ville erinra om, att det icke fans någon oenighet om sedlighetsfrågor inom styrelsen; tvärtom hade visst alla angående dylika ungefär samma mening; skiljaktigheten vände sig endast och allenast om, huruvida kvinnesaksföreningen borde ha afhållit ett protestmöte med anledning af ett och annat uttalande på det Geijerstamska mötet i studentföreningen. Sjelf hade han icke varit närvarande på det der mötet; han kände blott till det genom pressens

referater och fru Nielsens muntliga meddelanden. Då fru Nielsen dagen efter mötet, medan intrycken ännu voro starka, talade till honom om afhållandet af ett protestmöte, tycktes honom denna tanke icke obefogad; han utbad sig emellertid en dags betänketid och önskade frågan diskuterad på ett styrelsemöte. Vid sakens närmare öfvervägande blef det honom klart, att ett protestmöte, för att icke bli alldeles betydelselöst, måste inledas med ett föredrag, i hvilket bestämda uttalanden från det Geijerstamska sammankomsten bemöttes, likasom att derkomme att gifvas anledning till en diskussion, hvilken i det närmaste torde bli ansedd såsom en fortsättning af mötet i studentföreningen.

Fru Nielsen hade till och med talat om, att dr Nissen skulle inbjudas till protestmötet. Nu trodde han nog, han kunde säga, att han icke var pryd, men ifrån att vara det och till att »förklara ordet fritt» var dock ett dugtigt språng. Det var honom klart, att sedlighets- och könsfrågorna måste behandlas med större öppenhet än forna tiders fördom det tilllät, men hvad det denna gång isynnerhet var fråga om, nämligen de intimaste könsförhållanden, borde enligt hans öfvertygelse icke göras till föremål för uttalanden hvar som helst och af hvem som helst. De kunde behandlas i broschyrer och fackskrifter; de kunde utgöra ämne i kompetenta personers föredrag, der orden på förhand voro väl öfvervägda; ja, han kunde till och med gå så långt, att han erkände, det de kunde vara föremålet för diskussion mellan män och kvinnor, men endast i en utvald, begränsad och kompetent krets. Deremot fann han det ytterst olämpligt, när könsförhållandena diskuterades i tidningspressen, hvarest dylika artiklar läsas af alla, gamla och unga, och till en viss grad betraktas som en pikant följetong. Lika så litet ansåg han det riktigt, att dessa ämnen afhandlades på mer eller mindre offentliga möten, hvarest åhörarekretsen, åtminstone en del af den, icke hade godt af att höra för mycket om förhållanden, hvilka delvis ännu voro föga utredda. Det måtte nämligen påpekas, att det icke fans några auktoriteter, hvilka sutto inne med någon större, säker erfarenhet om många af de spörsmål, hvilka tränga sig på en, när det blir tal om könsförhållanden. Fru Nielsen hade önskat, att talarerna skulle ha hållit inledningsföredraget vid protestmötet, men han ansåg sig icke kompetent dertill, ehuru hans personliga mening, stödd af den begränsade erfarenhet, han kunde hafva om saken, gick i helt annan riktning än hr Nissens uttalanden i studentföreningen.

Till följd af hvad han nämndt, kunde han icke finna, att det hade varit förmånligt eller riktigt, om kvinnoaksföreningen hade upptagit dessa frågor till behandling på ett protestmöte. När fru Nielsen och fröken Qvam ville drifva saken till sin spets, så måste han, om också med djupt beklagande öfver, att föreningen skulle mista sin dugliga ordförande, säga, att ingen person är eller bör vara omistlig. Han ansåg sig böra uppmana de församlade till att icke låta sig vilseledas af personliga sympatier, utan komma ihåg, att det här gälde en ganska allvarlig sak. Han hoppades, att mötet skulle gilla det beslut, som styrelsens majoritet hade fasthållit, att intet protestmöte borde ega rum.

Forts.

När och Fjärran.

Frågan om kommunal rösträtt för kvinnor, som *bifallits* af danska folktinget, har blifvit *förkastad* af landstinget.

Detta förslag att ställa Danmarks kvinnor på lika fot med bl. a. Sveriges, hade väckts af *Bajer* och åtföljts af en adress af många tusen kvinnor. Det vann i folktinget delvis understöd af högermän ur synpunkten af det orättvisa, i att t. ex. enkör eller ogifta arftagerskor, som ega stora egendomar i en kommun, ej få deltaga i röstning om utgifterna. Äfven regeringens ledamot, inrikesministern, ställde sig välvilligt till saken.

Men i landstinget dundrade *Ploug*, den gamle nu helt reaktionäre förre frihetsskämpen, emot att taga ett första steg till att söka göra kvinnan lika berättigad med mannen: kvinnans lif vore *känslolifvets*, hon saknade mannens lugna öfvervägande. Kvinnorna skulle sköta hjärtats angelägenheter och vara männens stöd, men ej deltaga i samhallets frågor, och han förordade en dagordning, som helt afvisade saken såsom icke gagnelig hvarken för samhället eller kvinnorna. I samma stockkonservativa riktning yttrade sig *Matren*, som förut talat i motsatt riktning.

Inrikesministern *Ingerslev* erinrade om, att man för Island antagit en liknade valrätt för kvinnor. Vänstermännen *Ovesen*, *Caspersen* och *Ludvig Schröder* gendrefvo *Ploug* och påvisade, att den kommunala valrätten alls icke behöfde medföra såsom konsekvens politisk (så icke i Sverige), och påpejade, hurusom visst icke kvinnans deltagande i behandling af samhällsfrågor skulle medföra fara.

Plougs dagordning antogs med alla röster mot vänsterns, *Kriegers*, *Andræs* och *inrikesministerens*.

Politiken uppdrager med anledning af denna debatt en rolig pararell mellan »den gamle skaldens» skäl för kvinnan i ett middagssällskap och hans tal mot kvinnan i landstinget. H.—T.

Finsk kvinnoförening utsågs på mötet den 11 dennes fröken X. *Gripenberg* till sin representant vid den internationella kvinnokongress, hvilken kommer att ega rum i Washington den 25 Mars innevarande år.

Vid samma möte väcktes förslag om åstadkommandet af sommarkolonier för arbetande kvinnor, och nedsattes en komité för att bese frågan. H.—T.

Hundrafemtio kvinnliga läkare praktisera i New-York och öfver 300 dylika finnas i Förenta Staterna. Några af dessa kvinnliga läkare ha en årlig inkomst af 50,000 francs. Två ha hunnit ända till 100,000 francs, och den ryktbaraste kan berömma sig af att förtjena 125,000 francs om året. De kvinnliga läkarne sköta nästan uteslutande kvinnor.

En ung kvinnlig advokat frkn *Muheim* har vunnit stor framgång vid rådhusätten i *Obwald* (Amerika). Hon plaiderade sin »sak» så förträffligt och öfverbevisande, att domarne måste erkänna henne hafva rätten på sin sida.

Hennes kunskaper i lagfarenhet lära vara mycket grundliga, och man förutspår henne en lysande karriär.

En modig kvinna. En bill har blifvit inlemnad till kongressen om understöd åt mrs Florence Cochenower i Hyde Park, Mass. Hennes historia är intressant och har berättats sålunda af general Rosencrans: »En dag mot slutet af November 1862, under det jag vidtog mina anordningar för att rycka fram mot rebellkåren vid Murfreesborough, Tenn., kom en ordonnans till mitt hufvudquarter i Nashville och berättade mig, att en ung kvinna alldeles genomvåt nyss kommit från Södern med underrättelser till befälhafvaren för Unionens trupper. Hon var en blögd flicka på sexton, aderton år med mörkt hår och af medelstorlek, hennes ansigte utmärkte sig genom en förening af oskuld, mod, entusiasm och ljuft behag. Jag meddelade henne, att jag var befälhafvare för Unionstrupperna, i händelse hon hade någon underrättelse att lemna. Hon sade: »Mitt namn är Florene Courtney. Jag bor hos min moder i Frankling, Tenn., tjuguaåta mil söderut härifrån. Min familj hyser sympati för söderns trupper, men jag är entusiastisk för Unionen. Jag kom för att meddela er, att Texas rebellkavalleri tagit vår stad i besittning och begagnar vår ångvarn för att mala sextio å sjuttio barrels mjöl om dagen, af hvilket det mesta sändes till Braggs armée i Murfreesborough.»

»Hur kom ni hit», frågade jag. »Jag steg upp ungefär klockan två i morse», sade hon, »då det regnade så svårt, att jag tänkte, att ingen skulle vara ute och se mig; jag sadlade sjelf min häst och gaf mig i väg i hällregn från Nashville. Då jag kom till Harpeth River, hade floden svällt upp så mycket af regnet, att vattnet nästan svämmade öfver, men jag hade beslutat att under alla förhållanden komma fram. Det lyckades, och då inga kavallerister funnos på vägen kom jag hit i säkerhet i dagbräckningen och här är jag nu, general.»

Jag förhörde henne mycket noga och erhöll så klara och bestämda svar, att jag förvånades öfver deras noggrannhet; jag blef fullkomligt öfvertygad om hennes modiga och lojala karaktär. Sedan hon slutat sin berättelse och medan vi väntade på frukosten, upptäckte hon ett piano i det ena hörnet af rummet. Hon öppnade det och spelade med känsla och smak »Star Spangled Banner». Jag gaf order om en säker plats åt henne, till dess hon kunde återvända till sin familj. Emellertid och på grund af de underrättelser, jag af henne erhölet, anordnade jag en kavalleriexpedition, hvilken fullständigt ref upp eller tog till fånga den konfedererade Texaxbrigaden och uppränte qvarnen, hvilken dagligen försett Braggs armé med 12,000 till 15,000 pund hvitemjöl. Då våra trupper intagit Franklin, gaf jag särskilda order om att skydda familjen Courtney, som för öfrigt utmärkte sig genom en ädelmodig omsorg om våra sjuka och sårade samt för gästfrihet mot våra officerare. Florence Courtneys följande historia är sorglig. Hennes äktenskap var mer än vanligt uppfyllt af pröfningar och sorger. Hon lefver nu i små omständigheter i Massachusetts. Hon borde erhålla en pension för sin lojalitet och tillgifvenhet för Unionens sak. Ett stort antal inflytelserika personer äro intresserade för henne, och det är deras afsigt att befordra förslaget genomförande under pågående kongress.»

Till förmån för Köpenhamns arbetslösa värfverskor har *Herman Bang* i början af förra månaden, hållit en uppläsning.

Till redaktionen insänd literatur.

Svensk Läraretidning N:o 1—7. — **Kvinden og Samfundet** N:o 2, udgivet af Dansk Kvindesamfund. — **Hemvänner** N:o 1—4. — **Vor Tid** N:o 4, Tidskrift för kristendom og samfundspörsmål. — **Idun** N:o 7. Praktisk veckotidning för kvinnan och hemmet. — **Nylænde**. 2; det. og 3; die hæfte. — **Tidsk. For frisindet Christendom** N:o 3 og 4.

Böcker:

De tre äro ett; Kommunismen, Socialismen, Socialdemokratien. Ett bidrag till de kroppsarbetande klassernas historia af F. T. Borg, broschyr. Alb. Bonniers förlag, Stockholm. — **Kan kvindesagen og sädighedssagen skilles ad?** af A. S., broschyr. V. Pontoppidans förlag, Kjöbenhavn. — **Wie man ein Socialist wird** von Dr Edmund Wengraf, Wien, broschyr. — **Sällskapet Småfoglarnas vänner, dess verksamhet och förhandlingar.**

Rättelser.

Artikeln: *Literatur, Pastor Hallin:* sid 30, spalt 1, rad. 16 uppfir. står teckningar, läs teckningen. — sid 30, spalt 1, rad 21 uppfir. står Med, läs men. — sid. 31, spalt 1, rad 7 uppfir. står föräldrar, läs förädlar.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, *postarvode inberäk-nadt*. Lösnummer: 20 öre. Annonsspris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar mot svarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåts» annonsbyrå, 2:dra Långgatan 40, III, alla hvardagar kl 5—6 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvände man sig till *fru Alma Breinholm-Åkermark*.

Redaktionen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

Ola Hansson: Nio och Sju Signaturer. Anteckningar i marignalen. — *Ossian Limborg:* Referat ur lifvet. I. — *A. B—m.:* Literatur. — *Julia v. Vollmar-Kjellberg:* Bref från Dresden. — Ett extra ordinarie generallmöte (d. 25 jan.) i »Norsk Kvindesagsforening». (Öfvers. ur Nylænde.) — När och Fjärran.

Distribueras af WETTERGREN & KERBER, Göteborg.